

номіки та індекс банківського сектора економіки з запропонованим дисертантом індексом зміни грошової пропозиції.

Індекс грошової пропозиції може розраховуватись у зіставленій період і відображає зміну грошової маси та її окремих агрегатів. Для зведення часового лагу затримки реакції реальної економіки, банківського сектора та зміни грошової пропозиції до зіставних значень пропонується використовувати відповідні нормативні коефіцієнти.

Література

1. Сакс Дж.Д. Макроэкономика. Глобальный подход / Дж.Д. Сакс, Б.Ф. Ларрен. – М. : Изд-во "Дело", 1996. – 848 с.
2. Ващишин А. Наукова діяльність професора Г.І. Башнянина. – Львів : Вид-во "Камеяр". – 2000. – 860 с.
3. Башнянин Г.І. Ринкова економіка: теоретико-практичні проблеми становлення в Україні / Г.І. Башнянин, В.С. Загорський, В.С. Медведєв, А.Р. Серєда. – К. : Вид-во ІСДО, 1996. – 382 с.
4. Степанов Ю.В. Пути совершенствования анализа и прогнозирования общеэкономических процессов в банках России / Ю.В. Степанов, А.М. Гришин // Деньги и кредит. – 1997. – № 3. – 248 с.
5. Михасюк Р. Державне регулювання економіки / Р. Михасюк, А. Мельник, М. Крупка, З. Залога. – К. : Вид-во "Либідь", 1999. – 592 с.

Гомонай І.В., Чмерук Г.Г. Парадигма результативності регуляції денежного предложения в переходній економіці

Очерчены теоретико-методологические подходы к государственной регуляции денежного предложения при условиях рыночной трансформации экономики Украины. Обнаружены тенденции развития методов государственной регуляции денежного предложения в переходной экономике. Обоснована методика оценивания результативности государственной регуляции денежного предложения.

Ключевые слова: денежный рынок, результативность регуляции денежного предложения, эффективность денежно-кредитной политики.

Homonay I.V., Chmeruk G.G. The paradigm of the resulting regulation of the money proposition at the transitional economics

It is outlines the theoretical-methodological principles to the state regulating money proposition at the conditions of market transformation economics of Ukraine. It is shows tendencies of the development methods of the state regulation money propositions at the transitional economics. It is proves the methodic of the valuation of resulting state regulating the money proposition.

Keywords: money market, the resulting of the state regulating the money proposition, the effectiveness of money-credit politics.

УДК 338.48 **Аспір. С.П. Грабовенська¹ – Львівський НУ ім. Івана Франка**

ЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ ГОТЕЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА ТА ДИНАМІКА ТУРИСТИЧНИХ ПОТОКІВ В УКРАЇНІ

Досліджено сутність, призначення, склад, класифікаційні ознаки готелів, вимоги до їх облаштування, особливості готельних послуг та специфіку їх виробництва, ринок готельних послуг та його сегментацію, фактори і тенденції розвитку готельного господарства під час підготовки до "ЄВРО-2012". Розглянуто динаміку та струк-

¹ Наук. керівник: доц. А.Ф. Гукалок, канд. екон. наук

туру туристичних потоків, динаміку готельного господарства України, визначено проблеми розвитку готелів напередодні чемпіонату.

Ключові слова: готель, готельний продукт, стандарти, діловий туризм, туристичні потоки.

Постановка проблеми. Україна має всі об'єктивні передумови, щоб стати однією з розвинених туристичних держав світу. Саме туризм здатний подолати розбіжності в розвитку окремих регіонів країни, які значно посилилися останнім часом. Але існує і багато перешкод для цього розвитку, однією з яких є стан готельного господарства, що не відповідає сучасним світовим стандартам.

Через політичні та економічні перетворення, що відбуваються в Україні, значно розширилися ділові й культурні зв'язки нашої країни із світом. Це сприяє збільшенню контактів між підприємствами та зростанню кількості іноземних і вітчизняних туристів, які прибувають в окремі регіони України, що зумовлює необхідність розміщення гостей у комфортабельних готелях із відповідним рівнем сервісу.

Метою роботи є оцінювання розвитку готельного господарства, дослідження структури та динаміки туристичних потоків під час підготовки до "Євро-2012" і пошук шляхів вирішення наявних проблем у цій сфері. Досягнення визначеної мети передбачає з'ясування таких завдань:

- дослідження ринку туристичних послуг і динаміки туристичних потоків в Україні;
- виявлення сутності, складу та призначення готельного господарства, специфіки виробництва та реалізації готельного продукту;
- визначення стратегічних напрямів розвитку готельного господарства в контексті підготовки та проведення заходів "Євро-2012";
- обґрунтування напрямів підвищення конкурентоспроможності вітчизняних готельних комплексів;
- аналіз туристичних потоків та їх вплив на готельне господарство.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Науковий інтерес до економічного аналізу та структури розвитку туристичної діяльності, зокрема готельного господарства, значно зріс в умовах підготовки до проведення в Україні "Євро-2012". Це відображено у низці сучасних публікацій, зокрема вплив "Євро-2012" на туристичну інфраструктуру України розглянули у своїх працях М. Пересічний, А. Магалецький, Р. Лозинський та ін. Проблеми розвитку туристичної діяльності, зокрема готельного господарства, досліджували І. Бочан, Д. Яровий, С. Клубчук, О. Мартин, Н. Кампов та ін. Проте в економічній літературі недостатньо уваги приділено аналізу готельного господарства як однієї з галузей туристичної діяльності та шляхам підвищення конкурентоспроможності вітчизняного готельного продукту, що є однією з основних умов успішного проведення в Україні "Євро-2012".

Виклад основного матеріалу дослідження. Туризм – одна з найбільш сталих складових світової економіки, яка за останні десятиріччя має стабільні (в середньому 5 % на рік) темпи зростання і не зазнає коливань попиту-пропозиції, тому вважається одним із перспективних напрямів соціально-економічного розвитку. На сучасному етапі туризм став частиною сти-

лю життя більш ніж третини людства, а участь у туристичному процесі можна розглядати як складову якості життя.

Однією із найважливіших складових туристичної індустрії, яка визначає її реальний потенціал, є готельне господарство. Незважаючи на те, що сфера послуг набуває дедалі більшого розвитку в нашій країні, розвиток і функціонування готельного господарства ускладнюється цілою низкою проблем. Застаріла матеріальна база та недосконалі методи управління не дають змоги багатьом готелям України не те що працювати на повну потужність, а й просто функціонувати. Відповідно, постійно зростає рівень складності завдань, які необхідно вирішувати для ефективного управління суб'єктами підприємництва.

За статистичними даними в 2004-2010 рр. ситуація в туристичному секторі стабілізувалась, було зафіксовано зростання обсягів державних капіталовкладень у сферу туризму, підвищення туристичної привабливості держави та збільшення кількості іноземних туристів, які почали відвідувати Україну. Згідно з оцінками Міністерства економіки України у 2009 році продукти та послуги, пов'язані з діяльністю туристичної галузі, становлять близько 7 % валового національного продукту, а за загальними оцінками, близько 11 % робочої сили в Україні було зайнято в туристичному бізнесі та супутніх галузях.

Як свідчать дані табл. 1, за період 2000-2009 р. збільшилась як кількість громадян України, які виїжджали за кордон, так і кількість іноземних громадян, які відвідали Україну (на 1027,7 тис. осіб). Кількість екскурсантів також збільшилась – на 761,9 тис. осіб. Доцільно зазначити, що в 2004 р. значно зменшилася кількість туристів, що обслуговувались туристичними фірмами. У 2005 р. ситуація не покращилась, і лише в 2007 р. туристичні підприємства за кількістю клієнтів, що обслуговувалися, вийшли на рівень 2003 р.

Табл. 1. Динаміка туристичних потоків України, тис. осіб [11, 12]

Роки	Кількість громадян України, які виїжджали за кордон – усього	Кількість іноземних громадян, які відвідали Україну – усього	Кількість туристів, які отримали послуги суб'єктами туристичної діяльності України – усього	Із загальної кількості туристів**			Кількість екскурсантів**
				іноземні туристи	туристи – громадяни України, які виїжджали за кордон	внутрішні туристи	
2000	13422320	6430940	2013998	377871	285353	1350774	1643955
2001	14849033	9174166	2175090	416186	271281	1487623	1874233
2002	14729444	10516665	2265317	417729	302632	1544956	1991688
2003	14794932	12513883	2856983	590641	344 332	1922010	2690810
2004	15487571	15629213	1890370	436311	441798	1012261	1502031
2005	16453704	17630760	1825649	326389	566942	932318	1704562
2006	16875256	18935775	2206498	299125	868228	1039145	1768790
2007	17334653	23122157	2863820	372455	336049	2155316	2393064
2008	15498567	25449078	3041655	372752	1282023	1386880	2405809
2009	15333949	20798342	2290097	282287	913640	1094170	1909360

Включно з одноденними відвідувачами (за даними Адміністрації Держприкордонслужби України); ** За даними Державної служби туризму і курортів України.

У 2008 р. кількість іноземних громадян, які відвідали Україну збільшилась на 2 млн 327 тис. осіб, але іноземних туристів, які відпочивали в Україні, порівняно з 2007 р., стало більше лише на 297 тис. осіб. Ще більше українських громадян надавали перевагу відпочинку за кордоном. Цей факт свідчить про те, що рівень сервісу на українських курортах значно поступається сервісному обслуговуванню в Єгипті або Туреччині за майже, однакового цінового критерію. Майже зовсім не зростає рівень сервісу для відпочивальників зі середнім рівнем достатку. На сьогодні український туризм рекламують або самі туристичні компанії, або громадські організації. І це незважаючи на те, що 2008 р. указом Президента було проголошено роком туризму і курортів в Україні [1].

Зменшення на 25 % загальної кількості туристів, які обслуговувались туроператорами протягом 2009 р., відбулось через світову економічну кризу, яка істотно вплинула на доходи населення та змусила до економії коштів. Незважаючи на кризу, у 2010 р. кількість туристів, які відвідали Україну, зросла на 0,8 %, а виїзний туристичний потік – на 11 %, порівняно з 2009 р.

Можна виділити кілька основних факторів привабливості України для іноземних та внутрішніх туристів. Передусім – це ділові відносини. Країна продовжує викликати стійкий інтерес до себе з боку закордонних бізнесменів. Незважаючи на непростий політичний клімат, прямі інвестиції до фінансової кризи неухильно зростали. Обсяг прямих інвестицій в економіку України з країн Європейського Союзу на 1 січня 2010 р. становив 31,4 млрд дол., тобто 78,3 % загального обсягу інвестицій в Україну на 1 січня 2009 р. Про це повідомляє Державний комітет статистики України [10]. З початком фінансової кризи діловий потік (туризм) зменшився, відбувся відтік інвестицій, однак інтерес до інвестування та об'єктів нерухомості не пропав, тому що в період кризи цінова політика продажу об'єктів нерухомості та бізнесу істотно знизилася. Справедливо прогнозувати, що і надалі потік ділових людей у столицю та інші великі промислові міста буде зростати. Він буде підтримувати попит на 3-5-зіркові готельні послуги.

Проте за кількістю готелів Україна відстає від розвинених країн Європи. Нормою вважають, коли населений пункт забезпечений такою кількістю готельних місць, яка становить 1 % від загальної кількості його населення. За останні три роки темпи приросту закладів готельного господарства в Україні сягнули приблизно 8 %, ресторанного – 12 %.

Інтерес до розвитку готельного бізнесу з боку іноземних інвесторів пояснюють низькою конкуренцією на вітчизняному ринку. Рентабельність чотири- та п'ятизіркових готелів перевищує 40 %. Низькі темпи будівництва нових готелів дали змогу готелярам завищувати ціни на 30-50 %, порівняно із західноєвропейськими столицями [9]. Середня вартість готельного номера в Києві становить 203 євро за добу, що перевищує вартість проживання в готелях Нью-Йорка, Парижа, Рима та інших міст [4]. Згідно з рейтингом британської компанії Hogg Robinson Group за 2009 р., Москва знову посіла перше місце в рейтингу міст із найдорожчими готелями у світі (табл. 2).

Позитивним показником розвитку готельного бізнесу є прихід на вітчизняний ринок міжнародних брендів та управляючих компаній. На українському ринку функціонують три міжнародні оператори Global Hyatt Corporation, Rezidor Hotel Group, Rixos Hotel і національна управляюча компанія Premier International. Здекларували свій інтерес до України такі всесвітньо відомі компанії, як: Hilton Hotel Corporation, InterContinental Hotels & Resorts, Marriot International, Accor Group, Starwood Hotels & Resorts, Magis Life й інші.

Табл. 2. Середня вартість готельного номера в містах світу [4]

Місто	Середня вартість готельного номера (євро)	
	2008 р.	2009 р.
Москва	207	268
Нью-Йорк	188	200
Вашингтон	120	128
Париж	114	203
Рим	112	191
Мюнхен	111	116
Дубаї	107	110
Варшава	75	85
Київ	203	253

На динаміку розвитку готельного сектору значно вплинула підготовка країни до прийому гостей чемпіонату Європи з футболу в 2012 р. Було ухвалено Закон "Про організацію і проведення фінальної частини чемпіонату Європи 2012 року з футболу в Україні", згідно з яким інвесторам у будівництво інфраструктури для чемпіонату надаються пільги.

Готельний бізнес отримав величезний стимул до розвитку в липні 2009 р. з ухваленим законом про надання податкових пільг тим готелям, які будуть введені в експлуатацію до вересня 2012 р. Податкові канікули були запроваджені для того, щоб спонукати інвесторів до відкриття готелів до початку футбольного чемпіонату "Євро-2012", який прийматимуть Київ, Львів, Донецьк та Харків.

Відповідно до вимог УЄФА (Союзу європейських футбольних асоціацій), до турніру Київ повинен мати приблизно 2000 номерів у п'ятизіркових готелях, 5000 номерів у чотиризіркових готелях і 400 – у тризіркових. Водночас, за оцінками експертів, на початок 2010 р. на ринку існує значна потреба у п'ятизірковому сегменті, який на сьогодні має лише 933 номери, і навіть більший дефіцит спостерігається у чотиризірковому сегменті – лише 1432 номери.

За даними дослідницької компанії світових споживчих ринків Euromonitor, в Україні на цей момент існує величезний простір для розвитку готельного бізнесу, порівняно з сусідніми Східноєвропейськими країнами. У нещодавньому звіті Euromonitor йдеться про те, що станом на початок 2009 р. в Україні працює 812 готелів. Водночас 1746 готелів функціонує в Польщі, яка спільно з Україною проводить "Євро-2012", 1090 готелів працює в Румунії, а в Росії – 3231 готель.

Для інвесторів три тижні проведення турніру не є достатньою причиною збудувати готель, крім того, існує безліч юридичних і процедурних проблем: отримати земельну ділянку для будівництва, отримати необхідні

дозволи для початку будівництва, корупційна складова, висока вартість, кредити та інші технічні аспекти, обтяжуючі будь-який проєкт. У нашій країні – одні з найвищих у світі податків для готельєрів. Наприклад, рівень ПДВ у нас становить 20 %, тоді як у Росії – 13 %, а в Польщі та Німеччині – 7 %.

За даними Knight Frank, найбільш привабливі регіони для відкриття готельного бізнесу – це Західна Україна, наприклад: Львів, Івано-Франківськ, Закарпаття, а також південний берег Криму (табл. 3).

Табл. 3. Найбільш очікувані нові готелі

Назва	Категорія (зірки)	Кількість кімнат	Дата відкриття
Fairmont Grand Hotel Kyiv	5	257	2010-2011
Ibis	3	215	2010-2011
Holiday Inn	3-4	210	2011-2012
Radisson Royal, Kyiv	4-5	550	2012-2013
Hilton	5	257	2012-2013
Park Inn (Дніпропетровськ)	4	250	2011-2012
Novotel (Львів)	4	70	2012-2013

Не можна оминати увагою і стримуючі фактори розвитку вітчизняного готельного господарства. Насамперед, в Україні не вистачає готелів високого класу, наявність яких є важливою умовою проведення "ЄВРО-2012". Лише 18 % готелів відповідають вимогам міжнародних стандартів якості за рівнем комфорту бізнес-класу. Згідно з моніторингом інтенсив-інфраструктури, проведеним міжнародними спеціалізованими організаціями, висококатегорійні готелі України істотно поступаються за рівнем сервісу, посідають останню позицію серед готелів Східної Європи [8].

Отже, разом із потребою в готелях вищого класу актуальною є проблема якості послуг, що надаються. Низка готелів не є сертифікованими. Проте навіть у сертифікованих готелях кількість зірок не відповідає ні національним, ні міжнародним вимогам. Це спричинено тим, що існуюча національна система сертифікації готелів має вади. Формально в Україні застосовують європейську кваліфікацію оцінювання готелів, адаптовану до наших умов. Однак методологія оцінювання в кожному випадку інша. Не завжди враховують вимоги до якості устаткування і оснащення готелю, а також рівень підготовленості персоналу.

Як тенденцію, необхідно зазначити те, що між готелями відбувається боротьба переважно за іноземних і заможних вітчизняних туристів. Повною мірою задовольнити попит на найбагатших туристів можуть міні-готелі, яких в Україні не вистачає, та тризіркові готелі, які можуть надати невеликі, але хороші кімнати з непоганим сервісом не тільки вітчизняному, а й іноземному туристу. Не вирішеною є проблема чіткого законодавчого визначення місця готельного бізнесу в туристичній сфері, його відомчого підпорядкування. На законодавчому рівні необхідно обумовити правові, економічні та організаційні аспекти створення і розвитку конкурентного середовища на ринку сфери гостинності.

Враховуючи важливість володіння інформацією про готельний ринок, пропонують створення загальноміської моніторингової системи – системи

взаємного інформування, що дає змогу аналізувати інтерактивні відносини між готелем, конкурентами, ринком, завдяки чому готельне підприємство постійно може знати дійсну ціну, за якою надавати послуги і добре орієнтуватись на ринку. Це дасть змогу розробляти конкурентні карти готельного ринку, що сприятиме розробці та реалізації міських цільових програм із розвитку готельного господарства, координації діяльності всіх закладів готельного типу, розвитку інвестування.

Для вдосконалення регулювання розвитку готельного господарства як на рівні регіонів, так і загалом в країні, рекомендують здійснювати аналіз готелів за ширшою, комплексною системою показників.

Висока якість обслуговування – основа конкурентоспроможності готельного господарства. Для цього необхідним є забезпечення постійного навчання персоналу культурі поведінки та світовим стандартам обслуговування. Важливо забезпечити поінформованість персоналу, як одну з умов залучення прибутку. Важливо створити чіткі стандарти поведінки, що базуються на культурі та моральних вимогах до персоналу, які повинні бути зафіксовані в інформації, розміщеній в номерах та в "Пам'ятці службовця".

У рамках підготовки до "Євро-2012" актуальним є оволодіння працівниками готелів іноземними мовами, психологією, етикою спілкування і поведінки. Це потребує підготовки фахівців для готельного бізнесу в провідних навчальних закладах країни, бажано зі стажуванням за кордоном. Важливим ефективним механізмом управління готелем є впровадження і використання комп'ютерної техніки і технологій, зокрема міжнародних, національних і корпоративних автоматизованих систем бронювання готельних послуг.

Проблему створення інфраструктури гостинності з сучасним рівнем комфорту, зокрема для приймання ділових туристів, можна вирішити шляхом створення національних готельних союзів із поступовим їх входженням у міжнародні готельні корпорації. Доцільним є широке запровадження франчайзингу. Поглиблення спеціалізації та впровадження високих стандартів обслуговування у національній сфері гостинності необхідно пов'язувати зі створенням традиційних у світовій готельній індустрії корпоративних форм – міжнародних готельних ланцюгів.

Висновки. Отже, український ринок готельних послуг є перспективним. Особливо сприятливі можливості для його розвитку відкриваються в містах, які будуть приймати "Євро-2012". Одночасно спостерігаємо проблеми, як на рівні держави, так і на рівні кожного конкретного готельного комплексу. За зваженого підходу та впровадження моніторингової системи, для взаємного інформування, вони можуть бути істотно подолані вже до проведення чемпіонату. Це забезпечить Україні високий міжнародний імідж як туристичної європейської країни.

Література

1. Закон України "Про туризм" від 15.09.1995 р., № 324/95-ВР. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.zakon.rada.gov.ua>
2. Постанова Кабінету Міністрів України від 06.08.2008 р., № 711 "Про затвердження Порядку залучення інвесторів для будівництва та/або реконструкції об'єктів у рамках підготовки та проведення в Україні фінальної частини чемпіонату Європи 2012 року з футболу". [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.zakon.rada.gov.ua>

3. Булатова О.В. Закономірності та прогноз розвитку туристичної галузі України / О.В. Булатова, Я.А. Дубенюк. – Маріупіль, 2005. – 120 с.
4. Готельний бізнес України: фактори розвитку. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.maygerconsulting.com>
5. Любіцева О.О. Ринок туристичних послуг / О.О. Любіцева. – К. : Вид-во "Альтер-прес", 2006. – 280 с.
6. Мунін Г.Б. Управління сучасним готельним комплексом : навч. посібн. / Г.Б. Мунін, А.О. Змійов, Г.О. Зінов'єв, Є.В. Самарцев, О.О. Гаца. – К. : Вид-во "Ліра-К", 2007. – 320 с.
7. Роглев Х.Й. Основи готельного менеджменту : навч. посібн. – К. : Вид-во "Кондор", 2005. – 280 с.
8. Сучасний стан та проблеми розвитку інфраструктури ділового туризму в Україні // Вісник Львівського університету. – Сер. Географічна. – 2007. – Вип. 34. – С. 184-187.
9. Тенденції в готельному секторі України. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.maygerconsulting.com>
10. Фактори розвитку готельного бізнесу в Україні. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.maygerconsulting.com>
11. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.tourism.gov.ua> – сайт державної служби туризму та курортів.
12. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.ukrstat.gov.ua> – сайт державного комітету статистики України.

Грабова С.П. Экономический анализ гостиничного хозяйства и динамика туристических потоков в Украине

Исследованы сущность, назначение, состав, классификационные признаки отелей, требования к их обустройству, особенности гостиничных услуг и специфика их производства, рынок гостиничных услуг и его сегментация, факторы и тенденции развития гостиничного хозяйства в свете подготовки к "ЕВРО-2012". Исследованы динамика и структура туристических потоков, динамика гостиничного хозяйства Украины, определены проблемы развития гостиниц накануне чемпионата.

Ключевые слова: гостиница, гостиничный продукт, стандарты, деловой туризм, туристические потоки.

Grabovska S.P. Economic analysis of hostility management and tourist flows dynamics in Ukraine

The nature, purpose, structure, classification features of hotels, the requirements for their resettlement, hotel services and features character of their production, hotel services market and its segmentation, factors and trends in the hotel industry in the light of the 2012 European football championship holding are examined. We study the dynamics and structure of tourist flows, the dynamics of the hotel industry of Ukraine, problems of development are determined before the tournament hotel.

Keywords: hotel, hotel product, standards, tourism, tourist flows.

УДК 658.15

Магістрант М.В. Кмицяк; магістрант О.Є. Дендюк; доц. І.Ф. Ясіновська, канд. екон. наук – Львівська ДФА

ПРОБЛЕМИ ПЛАТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ МАЛОГО БІЗНЕСУ

Досліджено платоспроможність підприємств у сфері малого бізнесу. Визначено основні проблеми діяльності суб'єктів малого бізнесу, здійснено аналіз їх ліквідності та платоспроможності.

Ключові слова: суб'єкт господарювання, вид економічної діяльності, аналіз, проблеми, ліквідність, платоспроможність, дебіторська заборгованість, кредиторська заборгованість.